

Prilagajanje naselij podnebnim spremembam

V Sloveniji se v zadnjih desetletjih soočamo s posledicami hitro spreminjajočih se podnebnih vplivov, kot so dvig temperature, ekstremni vremenski pojavi, pogostejše poplave, dvig morske gladine, idr. Posledice vplivov so vse bolj vidne v prostoru, pri čemer so najbolj ranljiva naselja, ki so naše osnovno bivanjsko, delovno in rekreacijsko okolje.

Zaradi pomembne vloge prostorskega in urbanističnega načrtovanja pri izboljšanju odpornosti naselij na podnebne spremembe, je Ministrstvo za naravne vire in prostor pristopilo k izdelavi »**Priporočil za prilagajanje naselij na podnebne spremembe**«. Priporočila izdeluje Urbanistični inštitut Republike Slovenije skupaj s Fakulteto za arhitekturo UL, Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo UL in zunanjimi sodelavci, Skupnost občin Slovenije (SOS) pa skrbi za diseminacijo projektnih aktivnosti in vključevanje deležnikov v proces.

Osnovni namen priporočil je spodbuditi bolj trajnostno načrtovanje prostora, ki bo omogočalo, da se naselja učinkoviteje prilagodijo na vse bolj spreminjajoče se podnebne vplive in zmanjšajo negativne posledice, ki jih imajo te na naselja in družbo.

Priporočila bodo skladno z Zakonom o urejanju prostora (ZureP-3A, Ur. l. RS, št. 23/24) sestavni del državnega prostorskega reda. V podporo bodo občinam, prostorskim načrtovalcem in urbanistom, ki bodo lahko skozi proces izdelave strokovnih, strateških in izvedbenih prostorskih aktov ter razvojnih strategij na različnih ravneh oblikovali pravila urejanja naselij in razvili podnebno odporne rešitve v prostoru. Uporabna bodo tudi za oblikovalce politik in ukrepov na različnih ravneh ter odločevalce, ki bodo omogočali, da se podnebno odporne rešitve v naseljih izvedejo čimbolj učinkovito. Vključevala bodo tako splošne kot konkretne usmeritve, ki bodo preverjene na testnih naseljih v Sloveniji.

Priporočila se osredotočajo na pet ključnih področij:

- notranji razvoj naselij, usmerjen v nove urbanistične pristope,
- trajnostno upravljanje z vodo v naseljih,
- zagotavljanje zadostnih, dostopnih, povezanih in kakovostnih zelenih površin v naseljih - zeleni sistem naselja,
- zagotavljanje prostorskih pogojev za izboljšanje mikroklimatskih razmer v naseljih in
- izboljšanje dostopnosti za hojo in kolesarjenje kot alternativa mobilnosti.

V sklopu naloge je bil oblikovan **osnutek nabora 10 ključnih priporočil za prostorsko načrtovanje**, ki bodo v lahko podporo podnebno odpornem načrtovanju mest in naselij:

1. nedopustna gradnja predvsem na poplavno ogroženih in plazovitih območjih
2. nedopustna širitev naselij, dokler so v naselju še zaloge stavbnih zemljišč
3. ohranjanje in krepitev elementov zelenega sistema
4. celovita prenova odprtega javnega prostora v naseljih
5. postopno umikanje dejavnosti iz predvsem poplavnih in plazljivih območij
6. celovita prenova stavbne strukture
7. podnebno odporno zgoščanje stavbne strukture
8. mešanje in zgoščanje dejavnosti
9. prometno umirjene cone, povezane udobne poti za kolesarje in pešce ter prilagodljiv JPP
10. zagotovitev alternativnih virov vode glede na vrsto rabe vode

Osnutek nabora vključuje 28 podrobnejših priporočil, ki bodo v naslednji fazi preoblikovana. Priporočila so oblikovana tako za strateško kot izvedbeno raven prostorskega načrtovanja.

Sestavni del naloge je bila tudi preveritev priporočil in usmeritev na konkretnih naseljih. Za testiranje so bila izbrana naselja Gornja Radgona in Mele, Logatec in Izola. Osnovni kriterij za izbor naselij je bil podnebni tip in podnebni vplivi s katerimi se občine soočajo. V naseljih so se priporočila in usmeritve preverjala tako na strateški kot izvedbeni ravni. Poleg preveritev se je izvedla tudi simulacija priporočil in usmeritev na strateški ravni, na ravni naselja, na izvedbeni ravni pa na pilotnih območjih. Rezultati preveritev in simulacij so bili predstavljeni na treh delavnicah v novembru 2025.

Osnutek priporočil in usmeritev je bil na lokalni ravni pozitivno sprejet, v podporo izvajanju teh pa so bili podani tudi predlogi za implementacijo. Slednje so vključevali razvoj pravil v zakonodajo (DPR), obveznost faktorjev za gradnjo v vseh OPN, v PA se predpišejo rešitve npr. MZI kot zavezujoče, razvoj finančnih mehanizmov, ipd.

Namen dogodka »Pogovori stroke« je s strani vabljenih resorjev in strokovne javnosti podati povraten odziv na predlagan osnutek priporočil in usmeritev ter podati predloge za implementacijo v zakonodajo, pravilnike, prostorske akte in predloge za razvoj podpornih ukrepov in inštrumentov za učinkovitejše izvajanje predlaganih priporočil in usmeritev v prostoru.

Pripravila:
Barbara Mušič (vodja naloge)